



Vrbnik: Na vratima Knina, a još bez vode...

Klupa ispod stabla u središtu sela... prazna

[Davorka Blažević](#) • 23/10/2020 u 19:06 •

Sviđa mi se 30 Pod

Vrbnik je veliko selo na vratima grada Knina. U neku ruku njegovo predgrađe. Ipak, administrativno je dio općine Biskupija, čije je istoimeno sjedište jedno od poznatijih predromaničkih arheoloških nalazišta u Hrvatskoj. Ovdje se živi tiho, mirno, osamljenički, nimalo u skladu s dinamikom 21. stoljeća, pogotovo njemu immanentne infrastrukture. Teško je razumjeti, još teže naći racionalne razloge za to da ljudi ovdje još govore o elementarnoj infrastrukturi koja im nedostaje. Nebrojena sela na području koje je nekoć obuhvaćala općina Knin još čekaju asfalt i vodovod, a oni u najtežoj situaciji- čak i struju! Mnogi je, nažalost, neće dočekati...

Kad prodete tim krajem, prvo što vam upada u oko je raskošna priroda koja buja nerazmjerno životu što se pod njezinim okriljem događa. Jer ovaj, nekad bogati kraj plodnih polja i gustih šuma, zelenih pašnjaka i bistrih izvora vode, danas je uglavnom raseljena, depresivna pustoš u kojoj žive zadnji nostalgičari i zaljubljenici u svoj zavičaj. Eto, takav je i **Vrbnik**. Na samo nekoliko kilometara od grada, selo pod administrativno-financijskom paskom općine **Biskupija**, danas je dom za jedva 300-tinjak žitelja, gotovo isključivo srpske nacionalnosti. Prije rata bilo ih je čak 1800.



Tri desetljeća za 17,6 km vodovoda

Pored negativnih demografskih trendova najviše ih muči vodovod. Na njega čekaju od prije rata. I optimistički vjeruju kako su mu danas bliži negoli ikad. Dokumentacija (glavni projekt) je spremna, kaže nam **načelnik općine Biskupija Milan Đurđević**. Stajala ih je oko 300- 400 tisuća kuna, a projekt je trenutno u fazi izvlaštenja preostalih još oko 1400 parcela na trasi vodovoda, i ishodovanja građevinske dozvole kojoj se nadaju za 20-ak dana. Nakon toga, projekt prijavljuju **Hrvatskim vodama** kako bi ga uvrstili u program gradnje infrastrukture za iduću godinu. A hoće li dogodine započeti i radovi, e to ne ovisi o nama, veli **Đurđević**, nego o tome hoće li **Hrvatske vode** imati dovoljno sredstava , a **vrbnički vodovod** im je **na vrhu prioriteta**.

Radi se o **17,6 kilometara glavnog cjevovoda**, zahvaljujući kojem će pitka voda poteći iz svake špine u **Vrniku**, ali i obližnjem selu **Ljubač**, samo kilometar udaljenom od **Knina**. Dugo, dugo ovi ljudi na to čekaju, toliko da su mnogi odavno izgubili strpljenje i odustali od svog rodnog kraja, a neki ga, nažalost, neće dočekati...

Projekt ima tri faze, precizira **Đurđević**. Prva faza je vodovod **Vrbnik**, druga je **Ljubač**, a treća **Ramljane** brdo ili kako ga ovdje zovu **Pliskovo**, gdje je još 30-ak domaćinstava bez vode. Inače, pohvalit će se načelnik, tri četvrtine stanovnika obuhvaćeno je vodovodnom mrežom. Apsurdno je da je **Vrbnik**, najveće selo u općini, a još nema vodovoda.

Hrvatske vode bi trebale financirati glavni cjevovod, ističe **Đurđević**, a priključke do svake kuće preuzima lokalna samouprava, dakle, općina, zajedno s komunalnim poduzećem.

DVD distribucija, kišnica i bubrežni kamenci

A dok se napokon ne izgradi mjesni cjevovod koji bi se trebao priključiti na **vodosustav Biskupije**, vodom ih redovito snabdijeva lokalno, biskupijsko **Dobrovoljno vatrogasno društvo**. Zahvaljujući pomoći **Tvornice Knauf i Vatrogasne zajednice** prijevoz cisterni s vodom imaju besplatan. Inače, distribuiralo se u prosjeku jedna cisterna mjesečno, 10 kubika vode po obitelji, po cijeni kakva je i za one u Biskupiji .

U općini će se pohvaliti bar činjenicom da je većina lokalnih cesta asfaltirana, selom prolazi županijska cesta **Oklaj-Vrbnik**, a dolje uz **Vrbničko polje** ide državna cesta koja, doduše, nema prateće infratrakture , ugibališta za autobuse, pješačke nogostupe itd, pa je, kažu **Vrbničani**, poprilično rizično živjeti uz državnu prometnicu.

-Realno, moramo priznati da su sve naše nerazvrstane ceste asfaltirane, a završili smo i zamjenu dijela javne rasvjete led rasvjetom. Imamo organizirano i prikupljanje otpada, imamo reciklažno dvorište, gradimo dječji vrtić u **Biskupiji**, **Kulturni centar**, **Vatrogasni centar**, očekujemo godine realizirati i **projekt dnevnog boravka za starije**, za koji smo prije godinu dana predali projekt na **Europski socijalni fond**, ali je dio te alokacije prenamjenjen za koronamjere. Međutim, obećali su da ćemo dobiti sredstva- optimistično će Đurđević.

No, o čemu god razgovarali s mještanima **Vrbnika**, uvijek će se vratiti na temu vodovoda. Jer, kako vele, žive na kilometar od vlastitog izvora, a nemaju vode! Izdvajanje vodoopskrbnog segmenta iz biskupijskog komunalnog društva i pripajanje **kninskom Vodovodu i odvodnji**, svi vjeruju, ubrzo će realizaciju projekta čija je procijenjena vrijednost oko **milijun eura, samo za glavni cjevovod**. Lokalna mreža, priključci do svake kuće, obaveza su općine **Biskupija**.



Vrbnički “burnum”

U **Vrbniku** svi imaju gusterne, i malo koja nije puna. Ako nema gusterne, ne može biti ni kuće, kažu. Nekad su, pričaju nam mještani, ljudi uglavnom crpili vodu s krovišta. No, ispostavilo se da zbog te vode, posebno na području **Plavna**, ljudi masovno oboljevaju od bubrežnih kamenaca. Pa sad kišnica više nije toliko na cijeni.

Popeli smo se iz **Knina** uskom, vijugavom asfaltnom trakom na vrh **Vrbnika**, pred netom obnovljenu **crkvu sv. Nikole** uz koju je i vrbničko groblje. S vrha pogled puca na **Vrbničko polje** okruženo **Dinarom i Prominom** kao neprobojnim obručem pod kojim natopljena zemlja rađa i “suvo zlato”. Ali, nema je tko obrađivati. Ovdje je prosjek godina iznad 60.

Da je mladosti u **Vrbniku** i čuda bi ovdje bila moguća. Uostalom, nedaleko crkve, uz državnu cestu **Vrbnik – Oklaj**, protežu se hektari obrađene zemlje, deset hektara pod bajama, deset pod vinogradima. Sve pod logom **PZ Vrbničko selo**. Naravno, imaju i navodnjavanje po sistemu kap na kap. Ništa nije prepušteno slučaju. Prije par godina na otvaranju ove impresivne plantaže bio je i **Rade Šerbedžija**, vele nam mještani. Ponosni su na svog zemljaka, koji danas živi u Sloveniji, ali je svejedno ovdje, u zavičaju, podigao nasade bajama i loze. Za mjesec dana bit će otvorena i vinarija, proizvodit će crno i bijelo vino autohtonih sorti, a ono čuveno vrbničko nosit će ima **Burnum**. Po ostacima storrinskog vojnog logora smještenog između **Vrbnika i Kistanja**.

Mogao bi to biti dobar začetak budućeg robinzonskog turizma, etno-sela s kompletnom gastro i vinskom ponudom, nadomak **Nacionalnog parka Krka**, u gotovo netaknutoj prirodi. Možda **Vrbnik** čeka pravi gospodarski preporod,

entuzijastički će nam u jednom kraćem razgovoru reći i tek izabrani **dožupan šibensko-kninski, Vrbničanin Ognjen Vukmirović**. Ima tu i nekoliko **OPG**-ova, trebalo bi ih povezati, organizirati otkup, kupaca za njihove proizvode ima... Pa još izgraditi i smještajne kapacitete, biciklističke staze, i eto ruralnog turizma kakvog samo poželjeti možete!



Barba Nikin “kadet” iz 1974.

Ulazimo dublje u staro selo, kuće nadsvodene golemim krošnjama starih kostela, uređena dvorišta, na putu tek ranojesensko otpalo lišće, pokraj nas nezainteresirano projuri za svojim poslom poneki dobroćudni hrvatski ovčar. Za ugao ulice odmiče žurnim korakom žena noseći u ruci veliki lonac. I ne pogleda nas. A mi pravo na vrata barba **Nike Likića**. Naslonjen na željeznu ogradu dvorišta, s osmijehom nas dočekuje 84-godišnjak koji živi sam i ne žali se ni na što, osim na samoću.

-Ubi me samoća! Dok smo bili žena i ja, bilo je dobro. Nismo se imali na što požaliti. S pemsijom se dobro živjelo. Nije nam ništa falilo- kaže barba **Niko**. Došli su 1997. Tada je u **Vrbniku** bilo puno više ljudi nego danas. U međuvremenu mu je i supruga umrla. Ostao sam. Kćer dođe povremeno, obiđe ga, ali ona ima svoj život. Kako se snabdijeva osnovnim namirnicama, pitamo ga. Dućan nismo vidjeli...



Klupa ispod stabla u središtu sela... prazna

-Imamo u selu pokretnu trgovinu. Nema što u njoj nema . Prođe kroz selo svaki dan. Ali, imam ja i svoje auto, i uglavnom, sve što trebam, nabavim u **Kninu**. Imam "kadeta" iz 1974.! I još vozi, bez greške, a nijesam mu ni žmigavac u 45 godina promijenio, nikad nijedne kazne u prometu nisam platio- hvali se **Nikola**.
Priča nam kako je **Vrbnik** trebao još prije rata biti spojen na vodovod, preko **Miljacke**, već i cijevi bile položene. Ljudi su sredstva osigurali samodoprinosom. Ali, šta ćeš, rat je sve zaustavio...
Niko ima hidrofor, pa malo vodu zahvaća sićem iz gusterne , iako je puna.

-Tu se ne možemo požaliti. Preko općine nam je osigurano snabdijevanje pitkom vodom i to ide bez greške. Znae, mi **Vrbničani** imamo stopostotnu naplatu komunalne naknade i smeća, pa nam je i voda bila jeftinija nego drugima. sada plaćamo 118 kuna 10 kubika, k'o i oni u **Biskupiji**.

Najgore je **Nikoli** što je sam. Prije su ljudi dolazili jedni drugima, a sad, "đavo sreću odnio i ovoj bolešćini, ovo me pojede", priznaje nam.



Selo putokaza

-Malo je ljudi u našem zaseoku, nas možda šest-sedam. A kad sam se vratio, selo je bilo puno. Nema ni potomaka, pa više i nema k'o doći. Evo, vidite, moj susjed je kuću obnovio k'o vilu, sva u kamenu. On živi u **Rijeci**, jedva da i dođe vamo. To je nasljednik **Andrije Vujatovića Šarova**, nekadašnjeg velikog gazde, najbogatijeg čovjeka u selu. **Šarov** je gotovo sve što je imao svojoj sluškinji ostavio, a ona ovom koji sada živi u **Rijeci**. Dio imovine **Šarov** je dao **Crkvi** da školuje djecu iz **Vujatovića**, jer svoje nije imao- polako priča **Nikola** i gleda niz ulicu, javlja se ženi koja nekud žuri.

-De si krenula, **Milena**- dovikne, i nastavlja s nama započetu besjedu.

-Peče rakiju- objašnjava nam **Niko**.- Onako za sebe, to je običaj- dodaje i odmah nudi da kušamo njegovu.

- Oćete višnjevaču, orahovac, što vas volja, samo recite. Lijepa je, lagana, meka- kaže.

U **Vrbničkom polju** barba **Niko** ima čak i palmu, pravi raritet u ovom kraju.

Napričiasmo se dobro, i pomalo se pozdravljamo s **Nikolom**, čvrsto obećavajući da ćemo, kad stigne vodovod u **Vrbnik**, doći i proslaviti s njim, nazdraviti s njegovom orahovicom ili višnjevačom. Tko što voli. Daruje nam dunje, da s njegovih vrata ne odemo praznih ruku...

Vrbnik ima putokaza poput kakvog velegrada. Svako križanje nekoliko putokaza. Za **Vujatoviće, Amanoviće, Kuprešanine, Vujanoviće, Čolakoviće, Likiće, Damjaniće, Vukmiroviće, Škariće, Šeate, Turiće, Jaramaze, Đakoviće, Dujakoviće, Marjanoviće, Vukadine...**

Stižemo pred impresivno staro zdanje iz kojega se probija granje kakvog brijesta. **Vrbnička** je to **škola, izgrađena davne 1913**. Zadnji su đaci ovdje bili 1995., od prvog do četvrtog razreda. Od petog dalje, išli su u **Knin** u školu. Dolje, u prizemlju zgrade bile su dvije učionice, a gore na katu stanovi za učitelje. Bila je vlasništvo **RH**, i tek nedavno se općina **Biskupija** uspjela uknjižiti kao vlasnik nekretnine.

Preko ceste- šuma. To su, pričaju nam mještani, djeca pošumljavala. U općini planiraju obnoviti zgradu u skladu sa konzervatorskim smjernicama i staviti je pod zaštitu. Teško je dobiti sredstva za obnovu takvog objekta koji bi imao eventualno muzejsku i edukativnu namjenu. Da je za gospodarsku ili socijalnu funkciju, žale se, to bi išlo, a ovako,

male su šanse... U cijeloj općini **Biskupija** djece do 18 godina života svega je 85-toro. Nema se škola za koga više obnavljati. Mladost odlazi, malo tko se vraća. Djece će biti i manje...



U sjeni vjetrenjača

Na izlazu iz sela, u zaseoku **Đakovići**, na korak od **Knina**, nakratko se zaustavljamo pred kućom **Zdravke Đaković**. Živi sa suprugom, djeca otišla kud kod koji. Pitamo je kako se živi ovdje, što im nedostaje najviše.

-Najteže je bez vode. Tko danas može živjeti bez vode? Čekamo kišu ili cisternu. Općina **Biskupija** godišnje treba 600-800 cisterni. I je, istina je, čim zovnete, oni već sutra dovezu vodu. Ali, tko ima 60 krava kao **Vukadin**, zamislite koliko treba vode. Moj je otac uvijek govorio: Moj sinko, kad je suša i kokoš popije 10 litara vode- govori **Zdravka** i smije se. Pokazuje nam na svoju okućnicu, sve je suho, sparušeno, nekako beživotno kao da vode nije vidjelo godinama...

-Uvečer na televiziji glavna vijest nije o koroni, nego vremenska prognoza, oće li kiša past'- kaže **Zdravka**. Ali, svi smo u istoj gabuli, zaključuje.

-Srećom da imamo **Dragana**. Čim ga nazoveš, doveze ti vodu. Ako je gužva malo sačekaš, ako nije, znade doći u istom danu.

Njihove su potrebe i za vodom danas manje nego prije. Imali su krave, ali su ih smakli, stariji su. ne mogu se oni više o stoci starati. Imaju još nešto ovaca, ali sve je teže. Zdravki pukla tetiva, velika je to muka, dugo traje oporavak. Sve je dobro dok čovjek može. A kad se više o sebi ne može starati sam, priča zdvojno **Zdravka**, e onda je prava muka, jer više nemaš u selu koga naći da ti priskoči, da pripazi koga. No, **Zdravka** je još u snazi. Pred njom su još godine...

Odlazimo, pozdravljamo se s ljubaznom domaćicom koja nam još skreće pažnju na goleme vjetrenjače koje poput kakvih nemani bacaju sjenu nad malobrojne rasute kuće po vrbničkim zaseocima. Nikad dosta zarade investitorima, samo se šire, bageri ruju zemlju po cijeli dan kako bi se nove vjetrenjače rasporedile sve do **Zelića**, između **Knina** i **Promine**- kaže nam **Zdravka**. Kao da se i ne sjetite ljudi koji još uvijek žive na ovom prostoru, ma kako malobrojni bili, kao da su smetnja tim metalnim čudovištima koja su se zastrašujuće raskrilila nad njima.

Drži nas neka tjeskoba dok nam iz vidika nestaju zadnje vrbničke kuće. Tko zna koga ćemo još zateći ovdje kad stigne voda. Kako veli biskupijski načelnik **Đurđević**, 25 godina poslije rata većina ljudi se snašla tamo gdje su nakon **Oluje** započeli novi život. Po uvjetima i mogućnostima zaposlenja, tvrdi, ljudi bi se mogli vratiti, ali puno je vremena prošlo. Sporadično, neki se i vraćaju. U zadnje vrijeme ih je došlo 15-ak, rodilo se i 7-8 djece, i po prvi put, veli načelnik **Biskupije**, novi je život u općini pobijedio smrt.

I mladi su ljudi preuzeli vlast. Može li to biti signal da se nešto ipak mijenja nabolje?



